

Wat is de HGIS?

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is een aparte budgettaire constructie binnen de rijksbegroting, waarin buitenlandactiviteiten van verschillende departementen zijn gebundeld. Daardoor is in één oogopslag duidelijk wat de belangrijkste buitenlanduitgaven zijn.

Binnen de HGIS wordt onderscheid gemaakt tussen de uitgaven die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingssamenwerking (*Official Development Assistance*, ODA) en andere uitgaven voor internationaal beleid ('non-ODA'). De minister van Buitenlandse Zaken is coördinator van het buitenlandbeleid en daarmee ook van de HGIS. De minister voor Ontwikkelingssamenwerking is eerstverantwoordelijke voor de coördinatie van de ODA-middelen

Hieronder wordt ingegaan op de HGIS-uitgaven in 2009 en de kabinetsdoelstellingen die daarmee gefinancierd worden. Aan het eind staat een overzicht van HGIS-uitgaven gerangschikt naar beleidsthema.

HGIS-uitgaven in 2009 en daarmee gefinancierde kabinetsdoelstellingen

De totale HGIS-uitgaven bedragen in 2009 6,9 miljard waarvan 5,2 miljard voor ontwikkelingssamenwerking. Dat is een groei ten opzichte van 2008 van 0,4 miljard. Deze groei wordt veroorzaakt door de toevoeging van extra middelen voor duurzame energie en voor crisisbeheersingsoperaties zoals aangekondigd in het Coalitieakkoord van het kabinet Balkenende IV. Daarnaast neemt de HGIS toe door de koppeling van ODA aan de BNP-ontwikkelingen en de inflatiecorrectie voor non-ODA.

Hieronder wordt kort ingegaan op de kabinetsdoelstellingen en bijbehorende programma's die vanuit de HGIS gefinancierd worden. Deze maken onderdeel uit van Pijler 1 (Een actieve internationale en Europese rol) van het kabinetsprogramma 'Samen werken, samen leven'.

---

1. Een Europa met een stevig draagvlak dat zich richt op terreinen waar het meerwaarde levert en zich niet begeeft op terreinen waar lidstaten het beter zelf kunnen regelen.

Het in december 2007 getekende Verdrag van Lissabon is momenteel door de meeste EU-lidstaten, waaronder Nederland, geratificeerd. Doel van dit verdrag is de Unie democratischer en slagvaardiger te maken. In Nederland zelf werken we aan het vergroten van draagvlak voor de Europese ontwikkelingen. Deze twee doelstellingen brengen een relatief beperkt budgettair beslag met zich mee. De HGIS kent twee posten die samenhangen met Europese samenwerking: uitgaven voor het Europees Ontwikkelingsfonds en de toerekening van de buitenlanduitgaven van de Europese Commissie.

2. Een Europa dat zijn eigen criteria voor uitbreiding serieus neemt en strikt toepast

Nederland ondersteunt de voortzetting van de uitbreidingsstrategie die door de Europese Raad van december 2006 is aangenomen. Het Europese nabuurschapsbeleid (ENB) is een belangrijk instrument voor de relaties met de oostelijke en zuidelijke buurlanden van de EU. Nederland ondersteunt deze inspanningen bilateraal vanuit het MATRA-programma dat zich richt op versterking van het maatschappelijk middenveld en de overheid door de financiering van kleine of middelgrote projecten en samenwerkingsverbanden.

3. Dichterbij brengen van een oplossing voor de conflicten in het Midden-Oosten

In het Midden-Oosten staat het Israëlijs-Palestijns conflict centraal. Een duurzame oplossing van dat conflict veronderstelt dat Israël veiligheid wordt geboden achter erkende grenzen, terwijl de Palestijnen tegelijkertijd een onafhankelijke, levensvatbare en democratische staat krijgen. In het Midden-Oosten zal Nederland extra inspanningen plegen op het gebied van goed bestuur en democratisering, onder meer via een politieke dialoog met overheden, capaciteitsopbouw, contacten met het bedrijfsleven en ondersteuning van het maatschappelijk middenveld.

4. Een moderne krijgsmacht die wereldwijd maatwerk kan leveren bij crisisbeheersingsoperaties en bij het opbouwen van veiligheidsorganisaties

Nederland blijft in 2009 steun verlenen aan crisisbeheersingsoperaties. Deze inzet wordt, in lijn met de geïntegreerde benadering, gecombineerd met diplomatieke inspanningen en ontwikkelings-samenwerking. De ISAF-operatie in Afghanistan zal ook in 2009 veruit de grootste en meest risicovolle crisisbeheersingsoperatie zijn waar Nederland aan zal bijdragen. Naast de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie zijn ook Binnenlandse Zaken, Justitie, Economische Zaken, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en non-gouvernementele organisaties betrokken.

5. Samenhang en effectiviteit van het veiligheids- en ontwikkelingsbeleid vergroten

Veiligheid en stabiliteit zijn belangrijke voorwaarden voor effectieve armoedebestrijding en de opbouw van rechtvaardige en democratische samenlevingen in ontwikkelingslanden. Nederland levert hieraan een bijdrage door steun aan goed bestuur, politieke hervormingen en de bescherming van het milieu in ontwikkelingslanden. Veiligheid en ontwikkeling is één van de vier prioriteiten binnen het huidige beleid voor ontwikkelingssamenwerking. Aansluitend bij deze prioriteit zullen de inspanningen op het gebied van wederopbouw en goed bestuur in (post) conflictgebieden worden geïntensiveerd. Hiervoor worden extra middelen ingezet, vooral in Afghanistan, het Grote Merengebied, de Hoorn van Afrika en het Midden-Oosten.

6. Duurzame economische ontwikkeling bevorderen en armoedebestrijding met kracht voortzetten en uitwerken in het project 'De Millennium Ontwikkelingsdoelen Dichterbij'.

In 2009 zullen de inspanningen ten behoeve van armoedebestrijding en het stimuleren van duurzame economische ontwikkeling met kracht worden voortgezet. In de periode 2007-2011 staan de volgende prioriteiten centraal:

I. Veiligheid en ontwikkeling:

In fragiele staten zijn de achterstanden op de *Millenium Development Goals* (MDG's) veelal het grootst. Daarom heeft de regering besloten om samen met andere donoren bewust ook fragiele landen te ondersteunen. De inspanningen op het gebied van wederopbouw en goed bestuur in (post) conflictgebieden zullen worden geïntensiveerd. Bij steun aan crisisbeheersingsoperaties in fragiele staten als Afghanistan en Soedan wordt deze, in lijn met de geïntegreerde benadering, gecombineerd met diplomatieke inspanningen en ontwikkelingssamenwerking.

II. Groei en verdeling:

Veel partnerlanden waarmee Nederland een bilaterale ontwikkelingsrelatie onderhoudt profiteren onvoldoende van de wereldwijde economische groei en raken uitgesloten. Naast een nieuwe nadruk op duurzame groei en private sector ontwikkeling is het belangrijk de kloof tussen arm en rijk te overbruggen, zowel tussen als in landen. Specifieke aandacht gaat uit naar de implementatie van de beleidsbrief 'Landbouw, rurale bedrijvigheid en voedselzekerheid' waarvoor jaarlijks 50 miljoen euro extra beschikbaar is. Verder zal per 1 januari 2009 zal een aangepaste regeling, Ontwikkelings-relevante Infrastructuurontwikkeling (ORIO), van start gaan. De aangepaste regeling richt zich sterker dan de oude Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties (ORET) regeling op de duurzame ontwikkeling van publieke infrastructuur in ontwikkelingslanden die bijdraagt aan het bereiken van de MDG's en pro-poor economische groei.

III. Gender en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (srgr):

Er wordt nauwelijks voortgang geboekt op MDG3 (gelijke rechten voor mannen en vrouwen) en MDG5 (terugdringen van moedersterfte en meer toegang tot srgr). Gelijke rechten en kansen voor vrouwen en meisjes zijn voor het kabinet een absolute prioriteit én een noodzakelijke voorwaarde voor het bereiken van alle overige MDG's. Nederland maakt extra middelen vrij om optimaal bij te dragen aan realisatie van MDG 3 en MDG 5. Daarnaast richt Nederland zich op versterking van nationale gezondheidssystemen en preventie. Op deze thema's wordt samengewerkt tussen het ministerie van Buitenlandse Zaken en VWS.

IV. Duurzaamheid, klimaat en energie:

Vooruitgang op dit onderwerp is essentieel voor het realiseren van bijna alle MDG's. In de kabinetsperiode worden aanzienlijk meer middelen uitgetrokken voor hernieuwbare energie in

ontwikkelingslanden. Samen met partners zal extra worden geïnvesteerd in duurzame energievoorziening en met name in een versnelde toegang tot energie in Afrika. Daarnaast zullen ontwikkelingslanden worden ondersteund bij het verduurzamen van de productie van biomassa. Ook worden ontwikkelingslanden ondersteund bij de aanpak van het klimaatvraagstuk, zowel op het terrein van aanpassing aan veranderde klimaatomstandigheden als op het terrein van mitigatie van uitstoot van broeikasgassen.

Project 2015: De Millenniumdoelen dichterbij

In het regeerakkoord heeft het kabinet onder de noemer “De Millenniumdoelen dichterbij” (ook wel genoemd Project 2015) de ambitie geformuleerd om méér aandacht te geven aan het realiseren van de acht MDG's, die gericht zijn op het verbeteren van de wereldwijde welvaart en het bevorderen van ontwikkeling. Project 2015 heeft een belangrijke impuls gegeven aan het zoeken naar nieuwe partners en werkwijzen binnen ontwikkelingsamenwerking. Door het sluiten van de zogenoemde Akkoorden van Schokland werken particulieren, bedrijven, maatschappelijke organisaties, kennis- en overheidsinstellingen samen aan creatieve, innovatieve en inspirerende oplossingen om de MDG's dichterbij te brengen.

7. Een evenwichtige en uitgesproken inzet voor mensenrechten overal ter wereld

Een pro-actieve bevordering van de mensenrechten staat ook komend jaar centraal in het Nederlandse buitenlandbeleid. Het Mensenrechtenfonds, waarvoor in 2008 22,5 miljoen euro beschikbaar was, wordt verhoogd naar 25 miljoen in 2009 en 27,5 miljoen in 2010. Uit het Mensenrechtenfonds kunnen activiteiten worden gefinancierd die prioritaire thema's uit de mensenrechtenstrategie ondersteunen, waaronder de bevordering van vrijheid van meningsuiting en media-diversiteit en vrijheid van godsdienst en levensovertuiging.

Ook zal Nederland in 2009 toezien op de verdere vormgeving en uitvoering van het Europese mensenrechtenbeleid. Zo zal Nederland er voor pleiten dat de EU actiever optreedt richting landen voor een moratorium op de tenuitvoerlegging van de doodstraf, als eerste stap naar volledige afschaffing. In VN-verband zal 2009 het eerste reguliere jaar zijn voor de mensenrechtenraad (MRR). Nederland streeft ernaar om een kwaliteitsslag te maken in het werk van de MRR. Dit geldt zowel voor de landenresoluties als voor de thematische resoluties, zoals de resolutie over vrijheid van meningsuiting.

Ten aanzien van kinderrechten blijft Nederland zich inzetten voor een effectief beleid tegen kinderarbeid. Hierbij wordt gekeken naar de inzet van alle beschikbare instrumenten: politieke dialoog, ontwikkelingssamenwerking en ook handelsmaatregelen. De Europese ministers van Buitenlandse Zaken hebben de Commissie in mei 2008 gevraagd onderzoek te doen naar het inzetten van handelsmaatregelen tegen de ergste vormen van kinderarbeid. Nederland zal er in 2009 voor zorgen dat de uitkomst van dit onderzoek op de agenda komt en tot besluitvorming leidt voor een effectieve aanpak van kinderarbeid.

8. Actief bijdragen aan het tot stand komen van nieuwe ambitieuze internationale klimaatdoelstellingen voor na 2012

Voor Nederland is in het komende jaar, in de aanloop naar de klimaatop in Kopenhagen, de verbinding tussen het Europese klimaatbeleid en de Europese onderhandelingsinzet over een wereldwijd klimaatakkoord van essentieel belang. Een succesvol nieuw klimaatregime komt alleen tot stand als er naast mitigatie (het voorkomen van klimaatverandering) ook goede afspraken over adaptatie (aanpassingen verrichten om beter voorbereid te zijn) komen. Het principe ‘de vervuiler betaalt’ is voor Nederland hierbij het uitgangspunt. Voor het stimuleren van hernieuwbare energie in ontwikkelingslanden is in het coalitieakkoord afgesproken dat daarvoor 500 mln. wordt uitgetrokken in de periode 2008 tot en met 2011.

Onder deze kabinetsdoelstelling vallen ook de CO₂-reductieprogramma's Joint Implementation (JI) en het Clean Development Mechanism (CDM). Deze programma's worden gefinancierd met non-ODA middelen. Met deze programma's zal Nederland zijn nationale CO₂-emissie in het buitenland reduceren als bijdrage aan de reductie-doelstelling uit het Kyoto Protocol. Emissiereducties die via

deze mechanismen in het buitenland worden behaald, tellen mee bij de invulling van de nationale reductieverplichting. Het kabinet verwacht dat in de periode 2008-2012 65 miljoen ton CO2-equivalenten buitenlandse emissierechten uit CDM- en JI-projecten nodig zijn.

Nauw gerelateerd aan de zorgen over klimaatverandering zijn de zorgen over het wereldwijde milieu en waterbeheer in bredere zin. Verschillende programma's in de HGIS geven uitvoer aan het Nederlandse beleid ten aanzien van internationaal milieu en waterbeheer. Zo levert het interdepartementale programma 'Partners voor Water' een bijdrage aan de oplossingen voor de wereldwaterproblematiek door het bundelen van Nederlandse expertise op het gebied van water bij overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen en NGO's. Op het gebied van ontwikkelingssamenwerking blijft het streven om jaarlijks 0,1% van het BNP te investeren in milieu, natuur en water in ontwikkelingslanden.

9. [Betere dienstverlening aan Nederlandse burgers en bedrijven in het buitenland](#)

Het kabinet zet zich in om ook in het buitenland de dienstverlening aan burgers en bedrijven te verbeteren. Dit is noodzakelijk gezien de hogere eisen die worden gesteld en de verwachtingen die bestaan. De invoering van biometrie in reisdocumenten en visa in het voorjaar van 2009 betekent een bijdrage aan het handhaven van de openbare orde en de veiligheid. Bij de consulaire dienstverlening aan onze landgenoten dient soms snel geschakeld te worden tussen de Nederlandse vertegenwoordiging ter plaatse en Den Haag. Een te ontwikkelen geautomatiseerd case management systeem draagt er toe bij dat dit eenvoudig kan, over landsgrenzen en tijdszones heen.

Internationaal ondernemen is de motor van de Nederlandse economie. Het kabinetsbeleid is erop gericht de duurzame groei van de Nederlandse economie te bevorderen. Stimulering van internationale handel en investeringen zijn hierbij van groot belang. De economische functie van het netwerk aan ambassades en consulaten zal in 2009 verder worden afgestemd op de toenemende behoefte van het Nederlandse bedrijfsleven aan economische diplomatie en economische dienstverlening.

10. [Betere dienstverlening aan internationale organisaties en buitenlandse bedrijven die zich in Nederland vestigen](#)

Nederland huisvest 33 internationale organisaties en meer dan 6000 buitenlandse bedrijven. Nederland tracht de dienstverlening aan deze internationale organisaties en bedrijven voortdurend te verbeteren. In 2009 wordt in het bijzonder gewerkt aan verbetering van de opvang van de medewerkers en hun gezinnen en vermindering van de administratieve en bureaucratische eisen waarmee zij zich bij vestiging in ons land geconfronteerd zien.

Door de internationale organisaties die in Den Haag zijn gehuisvest wordt de positie van Den Haag als stad van internationaal recht en vrede versterkt. De regering hecht hier grote waarde aan. De in Nederland gevestigde internationale hoven en tribunalen en opsporingsorganisaties als Eurojust en Europol leveren namelijk een belangrijke bijdrage aan de bevordering van de internationale rechtsorde.

HGIS-uitgaven naar beleidsthema

(realisaties 2007, begrotingsramingen 2008 en 2009)	2007	2008	2009
1. Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten	98.619	120.499	132.359
2. Vrede, veiligheid en conflictbeheersing	1.219.133	1.337.919	1.247.298
3. Versterkte Europese samenwerking	518.238	540.422	504.190
4. Meer welvaart en minder armoede	1.518.101	1.269.607	1.479.339
5. Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling	1.652.326	1.810.378	1.879.542
6. Beschermd en verbeterd milieu	402.752	509.609	543.048
7. Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer	111.681	183.795	189.503
8. Versterkt cultureel profiel, positieve beeldvorming in en buiten Nederland	100.391	92.880	84.039
9. Overige uitgaven	768.566	826.858	855.525
Totaal	6.389.807	6.691.967	6.914.843